

PRESA ROMÂNEASCĂ DIN VALEA JIULUI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Mircea Baron

Un rol important în susținerea demersului cultural, al încercărilor de educare a populației din Valea Jiului în spiritul dragostei față de valorile perene ale societății românești în general, ale spațiului geografic al Văii Jiului, în special, pentru informarea cotidiană asupra realităților locale și din lumea întreagă, l-a avut presa. În Valea Jiului putem vorbi, mai ales după primul război mondial și până astăzi, de o continuitate a mijloacelor de informare tipărite.

Prima încercare de a fonda un ziar în Valea Jiului datează din anul 1887 când un anume M. Nagy editează „*Zsilvölgyi*” („*Valea Jiului*”)¹. Ziarul avea ca subtitlu, „*Foaie volantă de cultură și caracter divers*”, patru pagini, format mic, și a apărut într-un singur număr - în 16 ianuarie 1887 - tipărit la Arad. În „Cuvânt lămuritor” se arăta că ziarul va vedea lumina tiparului „după cum vor exista posibilități în acest sens, fără să-și propună o anumită periodicitate”, și se pare că posibilități nu au existat, dovadă faptul că a apărut într-un singur număr. Oricum, prin rubricile sale: „Retrospectiva istorică a Văii Jiului”, „Asociațiile noastre”, „Probleme de Asociațiune”, „Diverse”, „Informații”, ar fi putut deveni un factor de radiografiere a realităților timpului și locului. În anul 1896 Figuli Anton, care făcea la Petroșani comerț cu carte, montează prima tipografie din Valea Jiului și editează până în anul 1909 un ziar intitulat „*Petroszényi és Videke*”², iar până la sfârșitul primului război mondial mai apar la Petroșani: „*Katholicus Tudósító*”³, două ziare cu titlu „*Zsilvölgyi*” - în anii 1908 și 1918, „*Zsilvölgyi Iskola*” (1911-1912), „*Szinpad*” (1914)⁴.

La Vulcan apare, în anul 1916, sub îndrumarea dr. Nicolae Brînzeu, o revistă cu tematică religioasă, „*Calea vieții*” (cu subtitlul, „*Învățăături creștinești pentru poporul românesc*”), probabil prima tipăritură în limba română din această zonă și asupra căreia merită să stăruim⁵.

---

¹ C. Pascu, „Valea Jiului”- primul organ de presă de pe meleagurile noastre, Steagul Roșu, XXVII, nr.6407, 1970, p. 2.

² Levai Lajos, Petroszényi települese, Globus, Odorheiu, 1927, p. 44.

³ Ibidem.

⁴ Publicații aflate în fondul Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” Cluj-Napoca.

⁵ Cel care va lua o asemenea inițiativă, angajându-se la înfăptuirea unei întreprinderi, periculoase, în contextul politicii opresive și represive a autorităților maghiare, care înăbușeau în fașă orice încercare de manifestare a spiritului național românesc, va fi preotul greco-catolic de la Vulcan – din parohia Coroiești (Coroieșteni), aparținând de Protopopiatul Jiu – dr. Nicolae Brînzeu (1883-1961). Din păcate avem puține informații despre acest distins preot. Provenea dintr-o familie de țărani din Coroiești, originară din satul Coroiești, din Țara Hațegului, de unde, de altfel, proveneau cei care au întemeiat așezarea cu același nume din Valea Jiului. S-a născut la Vulcan în anul 1883. Face studii universitare la Budapesta și Viena și își susține doctoratul în teologie la Viena. Dr. Nicolae Brînzeu funcționează, între anii 1908-1910, ca paroh greco-catolic la Petroșani, iar între anii 1910-1916 va fi paroh al bisericii greco-catolice din Coroiești-Vulcan. În august 1916, în contextul confruntărilor militare din august-septembrie 1916, în care s-a văzut implicată și Valea Jiului, va fi scos, de către autoritățile maghiare, împreună, de altfel, cu alți preoți, din Valea Jiului, și internat în lagăr. Îl găsim, în noiembrie 1917, ca protopop al Torontalului, cu sediul la Comloșul-Mare (Banat), iar în anul 1938 era vicar episcopal la Episcopia greco-catolică de la Lugoj. Schimbările politice de după cel de al doilea război mondial, mai ales desființarea bisericii greco-catolice în anul 1948 [La 4 august 1948 s-a publicat „Legea pentru regimul general al cultelor”, prin care erau recunoscute de către stat 14 culte religioase, nu și cultul greco-catolic (Cristian Vasile, Istoria

Ideea unei asemenea publicații apare încă din anul 1914, când, la 28 martie, dr. Nicolae Brînzeu trimite o scrisoare la diferite persoane din Transilvania, prin care arată că un grup de intelectuali este dispus să susțină înființarea unei edituri, ca societate anonimă, cu un capital social de 120000-150000 coroane, cerând destinatarilor scrisorii să răspundă dacă sunt de acord cu această acțiune și dacă ar dori să subscrie la acoperirea capitalului social⁶. Editura ar urma să susțină tipărirea unui ziar „care să reprezinte cu demnitate interesele noastre”. Urmează apoi „Apel către toți preoții, învățătorii și intelectualii români”, redactat tot în cursul anului 1914, în care se reiau tezele din primul manifest, și anume că „a sosit vremea să ne dăm seama de vechiul vis neîmplinit, de chestia arzătoare: înființarea unui ziar al nostru, cum noi îl dorim”, care să fie „o călăuză zilnică a lucrării noastre pentru biserici și neam”, pentru că timpul în care trăiau inițiatorii apelului impunea abandonarea „ținutei noastre pasiv-contemplative de până acum, [nevoia de a lua] cuvânt la mersul lucrurilor și să ne luăm partea hotărâtoare din munca pentru apărarea și viitorul scumpei noastre biserici apărătoare a neamului”. Autorii „Apelului” anunțau, pentru atingerea acestui scop, lansarea subscripției pentru fondarea unei societăți pe acțiuni cu un capital social de 100.000 coroane (1000 acțiuni x 100 coroane), acțiune coordonată de Institutul „Economul” din Cluj. În caz de reușită, urma ca o adunare generală, ce va fi convocată la Cluj, să hotărască constituirea Societății. „Apelul” era semnat de 31 de persoane din diferite parohii greco-catolice din Transilvania și Banat, inclusiv dr. Nicolae Brînzeu, și poate transpare aici ideea că noua revistă „independentă, vie și activă”, s-ar fi dorit o contrapondere la organul de presă al Mitropoliei de la Blaj, „Unirea”, „care din propriile sale puteri și în cadrele ei vechi nicicând nu se va putea renaște destul de bine”⁷.

De altfel, „Calea Vieții” apare într-un moment dificil pentru societatea românească, în general, pentru cea din cadrele Imperiului austro-ungar, în special. Izbucnirea primului război mondial, afirmarea, tot mai manifestă, a dorinței de unitate politică a românilor într-un stat național, va determina reacția dură a autorităților maghiare care: trec la mobilizarea, trimiterea pe front, întemnițarea sau internarea în lagăre a unor fruntași politici ai românilor din Transilvania și Banat; iau măsuri contra

---

bisericii greco – catolice sub regimul comunist, Polirom, Iași, 2003; Dennis Deletant, Teroarea comunistă din România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc. 1948-1965, Polirom, Iași, 2001)], îl vor atinge nemilos, și între anii 1948-1953 va fi ținut în arest la Mănăstirea Căldărușani și apoi cu domiciliul forțat la Călărași. Moare la 30 decembrie 1961 [Dr. Aurel Cosma jr., Istoria presei românești din Banat, vol. 1, Editura „Unirea română”, Timișoara, 1932, p. 116-118; Sebastian Stanca, Contribuția preoției române din Ardeal la răsboiul pentru întregirea neamului. 1916-1919, Editura Cartea Românească, Cluj, 1925, p. 146; Arhivele Naționale Deva (Arh. Naț. Deva.), Fond Parohia greco-catolică Vulcan, Dos. 1/1917, f. 38; O parte a informațiilor le deținem de la doamna prof. dr. Pia Brînzeu, nepoata dr. Nicolae Brînzeu, pentru care îi mulțumim].

Dr. Nicolae Brînzeu și-a înțeles menirea de mentor al enoriașilor din parohia sa, dar în același timp se va manifesta ca un intelectual profund implicat în procesul de luminare spirituală a comunității românești din Valea Jiului. Dr. Nicolae Brînzeu este cel care are, în anul 1912, inițiativa constituirii Despărțământului „Jiu” al ASTREI, ce va funcționa până la izbucnirea primului război mondial (xxx, Pentru libertate națională. Documente hunedorene. 1848-1920, București, 1990, p. 315-316); publică: „Chestii contemporane” (Petroșani, 1910), cărți de rugăciuni – cu titlul „Domnului să ne rugăm” (Vulcan, 1912) – planuri de lecții pentru studiul religiei în școli, „Pocăiții” (Vulcan, 1913), „Despre apostolii mincinoși” (Vulcan, 1916), iar din 1913, la Mănăstirea Prislop – din ținutul Hunedoarei – tipărește, împreună cu egumenul de aici, părintele Leon Manu, o revistă bisericească, intitulată, „Cuvântul Adevărului” (Dr. Aurel Cosma jr., Op. cit., p. 117-118).

Devine limpede de ce dr. Nicolae Brînzeu se încumetă, la începutul anului 1916, să încerce realizarea unei reviste, cu profil religios, dar care desigur că se dorea a fi o tribună de educație morală și patriotică a celor cărora le era adresată – românii, în special cei din Valea Jiului.

⁶ Arh. Naț. Deva., Fond cit., Dos. 1/1914, f. 29.

⁷ Ibidem, f. 49.

ziarelor românești - „Românul” (Arad), „Gazeta Transilvaniei” (Brașov), „Telegraful român” (Sibiu), „Unirea” (Blaj), „Drapelul” (Lugoj) – care nu vroiau să publice declarații de fidelitate ale unor fruntași politici români⁸.

În aceste condiții, o revistă având un pronunțat caracter religios era binevenită, în spatele tematicii putându-se insinua o direcție majoră: aceea a slujirii interesului național românesc, al educării morale, dar și în spirit național, a românilor. De altfel, va fi o revistă ce se va adresa tuturor celor care gândeau și simțeau românește, scopul urmărit fiind evident chiar din textul de pe frontispiciul publicației: „Acum vreme este noi din somn să ne sculăm...că noaptea a trecut, iar ziua s-a apropiat...”.

În numărul 6 al revistei, când se împlinea o jumătate de an de la apariție, se prezentau aprecierile făcute la adresa acestui nou organ de presă de către „Revista Teologică” de la Sibiu: „Fost-a apariția unei reviste religioase pentru popor o necesitate sau nu?. Răspunsul e în afară de orice îndoială”, și de către ziarul „Unirea” de la Blaj: „Calea Vieții” a întrecut așteptările multora. Orice număr este pentru cititor ceva nou și excelent, încât și cititorul intelectual așteaptă cu nerăbdare să vină în grabă numărul următor”⁹.

Revista va apărea la Vulcan, în 8 numere, în broșuri lunare, între ianuarie – august 1916¹⁰. Va avea, indiscutabil, sprijinul celor care au semnat „Apelul” din anul 1914, inclusiv al Băncii „Economul” din Cluj, dar sufletul acestei întreprinderi va fi dr. Nicolae Brînzeu de la Coroiești-Vulcan – redactor responsabil – redacția și administrația fiind aici. Așa cum reiese din corespondența cu proprietarul Tipografiei „Moderne” din Orăștie, unde se tipăresc numerele 5, 6, 7, 8 ale revistei, cel care se ocupă de adunarea, selectarea, tehnoredactarea materialelor, machetarea, expedierea la cititori etc, va fi dr. Nicolae Brînzeu¹¹.

Revista va fi tipărită în 2000 de exemplare¹², un număr important pentru acel timp, în format 23 x 15 cm. Va avea 16 pagini (numerele 1, 2), 20 de pagini (numerele 3, 7, 8), 32 de pagini (numerele, 4 - dedicat sărbătorilor Paștelui - 5, 6). Revista va fi tipărită la Tipografia „Carmen” Petru P. Barițiu din Cluj (numerele 1, 2, 3, 4) și la Tipografia „Modernă” din Orăștie (numerele 5, 6, 7, 8).

Revista avea ca subtitlu: „*Învățăături creștinești pentru poporul românesc*” și va încerca să răspundă, prin conținutul materialelor publicate, scopului propus. Articolele, nu de mare întindere, excelează în pilde morale, cu comentariile de rigoare, menite a contribui la îndreptarea unor defecte sau vicii sau al îndruma pe om în faptele sale de fiecare zi; texte din „Sfânta Scriptură”; predici; poezii cu tentă religioasă; îndrumări privind raporturile cu alte confesiuni și mai ales privind atitudinea față de cultele neoprotestante. Merită amintită, prezentarea amplă a istoriei Mănăstirii Prislop din Țara Hațegului¹³. De altfel, la revistă au scris preoți și mireni, dar cea mai importantă contribuție, alături de dr. Nicolae Brînzeu, o au călugării Mănăstirii Prislop (care apare în numerele 1, 2, 3, 4 ca editor), în frunte cu egumenul lor, Leon Manu (1911 – 1921)¹⁴.

Revista va avea, la Vulcan, o viață scurtă – 8 numere, între ianuarie și august 1916 – pentru că vremurile nu au permis dezvoltarea acestei întreprinderi. Știm că

⁸ De exemplu, în martie 1915, „Românul” este suspendat.

⁹ Calea Vieții, I, iunie, 1916, nr. 6, p.28.

¹⁰ Revista este continuată, sub titlul „Calea Vieții”, în anii 1917 – 1918, la Comloșul – Mare, județul Torontal, și se ocupă de viața socială și bisericească din zona Banatului. La Biblioteca Academiei Române am găsit numerele 40 (1/14 octombrie 1917), 41, 44, 45, 48, 49/1917 și numerele 51 – 52 (31 decembrie 1917/13 ianuarie 1918).

¹¹ Arh. Naț. Deva, Fond cit., Dos. 1/1914, f. 32.

¹² Calea Vieții, I, februarie, 1916, nr. 2, p. 16. În Arh. Naț. Deva, Loc. cit., se vorbește de posibilitatea ca revista să fie tipărită în 3000 de exemplare.

¹³ Calea Vieții, I, aprilie, 1916, nr. 4, p. 7-16; mai, 1916, nr. 5, p. 7-16.

¹⁴ Mircea Păcurariu, Istoria Mănăstirii Prislop, Arad, 1986, p.54.

numărul 6 (iunie 1916), ce probabil a fost tipărit în 3000 de exemplare, era terminat la 22 iunie 1916, dar tipograful se plângea de prețul ridicat al hârtiei și al întregii activități tipografice, de faptul că hârtia de ziar se procura tot mai greu¹⁵, iar intrarea României în război, alături de Antanta, la 14/15 – 27/28 august 1916, luptele din Valea Jiului, internarea dr. Nicolae Brînzeu și mutarea definitivă din Valea Jiului, toate acestea au făcut să nu mai fie posibilă continuarea activității de redactare și editare aici.

Oricum, revista este un început, care demonstrează că și în Valea Jiului exista un nucleu de intelectuali capabil de manifestări concrete pe tărâm cultural-educativ, iar acest început va fi continuat, în perioada interbelică, de o presă românească destul de puternică, este drept, nu cu caracter religios, dar la care au scris câțiva din preoții care au activat în acel timp.

În perioada interbelică, la fel ca și în alte domenii de activitate, se remarcă creșterea cantitativă și mai ales calitativă a presei și publicațiilor din Valea Jiului, o continuitate, și mai ales o încercare a acesteia de a se impune ca lider de opinie, având ambiția de a fi o oglindă, mai mult sau mai puțin fidelă, mai mult sau mai puțin obiectivă, a realităților, să abordeze și deci să se implice în cele mai stringente probleme care vizau aspectele specifice Văii Jiului: mineritul, eterogenitatea etnică și religioasă a populației, ridicarea nivelului intelectual al acesteia, condițiile sociale, urbanizarea etc. Dezvoltarea numărului de publicații tipărite, faptul că unele dintre ele au avut o periodicitate remarcabilă, și mai ales o lungă existență, se explică prin creșterea potențialului economic al Văii Jiului, prin creșterea numerică a populației și a intelectualității, a știutorilor de carte, într-un cuvânt a celor dispuși să sprijine, prin interesul lor, de creatori de gazete și de cititori, acest demers, prin dorința oamenilor politici și nu numai a acestora de a dispune de un mijloc de propagandă ieftin și nu dificil de realizat, cu care să-și impună ideile, obiectivele etc. Crește numărul tipografiilor, cinci în anii '30 ai secolului al XX-lea; la acestea s-au tipărit o parte a publicațiilor apărute în Valea Jiului, altele tipărindu-se la Deva sau Târgu Jiu.

Numărul lor este important, reflectând opinii politice, dar și de natură sindicală, profesională (învățământ și minerit), culturală și religioasă. Cele mai multe sunt în limba română, dar și în maghiară și, ca o reflectare a caracterului etnic a Văii Jiului și mai ales a spiritului tolerant instaurat aici, unele apar bilingv (română-maghiară). Majoritatea acestor publicații au apărut la Petroșani, câte una la Aninoasa și Vulcan și două la Lupeni¹⁶.

Neavând instrumente adecvate, nu putem face aprecieri pertinente despre presa maghiară din Valea Jiului, dar putem afirma că cea mai importantă gazetă din această arie a fost „Zsilvölgyi Naplo”, condusă de Alexandru Molnár, funcționar la „Consumul” Societății „Petroșani”.

Sunt câteva publicații care au apărut în limba română sau bilingv (română-maghiară) și care merită a fi prezentate, ele reflectând, așa cum am mai spus, spectrul politic, dar și preocupări de altă natură.

¹⁵ Arh. Naț. Deva, Fond cit., Dos. 1/1914, f. 60.

¹⁶ Potrivit situației existente în fondurile Bibliotecii Academiei Române și ale Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” Cluj-Napoca, în Valea Jiului au apărut următoarele publicații: Petroșani: Graiul Muncitorimei (1921-1925), Munca (1922-1923, bilingv), Montanistică și Metalurgie (1922-1927, bilingv), Curierul Valei Jiului (1922, bilingv), Gazeta Jiului (1922-1928), Avântul (1928-1947), Conductor Tehnic (1928-1936, bilingv), Valea Jiului (1930-1931), Plaiuri Hunedorene (1930-1944), Anuarul Liceului de stat pentru băieți din Petroșani (1920-1923), Zsilvölgyi Katholicus Tudósító (1921-1922), Zsilvölgyi Hirlap (1922-1923), Zsilvölgyi Naplo (1924-1942), Zsilvölgyi Magyarság (1926-1927), Petroszényi Ujság (1933-1940), A Mi Megyenk (1933-1936), Zsilvölgyi Naptár (1922), Szinhazi Ujság (1921), Bicserdismus Tarsadalmi Lap (1925-1926); Aninoasa: Egyház és Misszio (1934-1938); Lupeni: Anuarul Școlii civile de stat (1919 - 1922/23), Anuarul Școlii medii de stat pentru băieți și fete Lupeni - secția maghiară (1922/23); Vulcan: Wolkendorfer Gemeingeblatt (1934-1938).

Cele mai importante rămân „Gazeta Jiului” și „Avântul”. „**Gazeta Jiului**” a fost fondată la 1 ianuarie 1922 de către Gheorghe Tătărescu (1886 – 1957), la acea vreme jurist la Societatea „Petroșani” și președinte al filialei Hunedoara a Partidului Național Liberal. „Gazeta Jiului” va reflecta o anumită orientare politică, dar fapt important, va fi o oglindă a realităților din Valea Jiului, fiind în același timp o tribună de luptă a celor care acționau în această zonă pentru eradicarea unor tare comportamentale ca și pentru impunerea elementelor de cultură și civilizație românească. În „Cel dintâiu cuvânt” al publicației care din I, nr. 7, 1922 se intitula „*Organ de propagandă culturală și de informațiuni*”, iar din II, 1923, nr. 30, „*Organ de informații și cultură*”, se încearcă a se stabili direcțiile de acțiune, profesiunea de credință a Comitetului sub redacția căreia ieșea „Gazeta Jiului”. Se arată astfel că în acel moment, când „probleme mari și grele se pun neamului nostru întregit și opera de unificare și consolidare este abia la primele ei începuturi ... o mână de cărturari și de muncitori au crezut că e bine ca și cuvântul lor să răsune în mijlocul zburciunii și al luptelor făcând să apară acest ziar”, iar „coloanele ziarului acestuia vor fi deschise tuturor celor care vor să ne fie tovarăși la drumul cel greu pe care am pornit”¹⁷. Ziarul a fost tipărit la Tipografia „Jiul Cultural” și va apărea, duminica, între I, 1 ianuarie 1922, nr. 1 și VII, 1 aprilie 1928, nr. 12-13, în 318 numere, fiecare număr având, cu puține excepții (IV, 1925, nr. 5, nr. 14-15 - 6 pagini; V, 1926, nr. 10 - număr festiv dedicat împlinirii a cinci ani de la apariția gazetei - 8 pagini; VII, 12-13, 1 aprilie 1928 - 2 pagini), patru pagini (pagina a IV-a era, în cele mai multe cazuri, rezervată reclamelor diferitelor firme care funcționau în Valea Jiului, formă de asigurare a unei părți din fondurile necesare pentru tipărirea gazetei)¹⁸.

Existența „Gazetei Jiului” nu a fost scutită de convulsii. Apare la început sub direcția unui Comitet, având ca redactor responsabil pe Teodor Munteanu, șeful Tipografiei „Jiul Cultural”¹⁹. Din II, 12 august 1923, nr. 30, ziarul nu mai apare sub direcția unui Comitet, ci are ca director pe Gh. Tătărescu²⁰, care îl reorganizează atât redacțional, cât și tehnic. În ianuarie 1925 se va constitui un nou Comitet, inginerul Iosif Iancu reușind, prin apelul la colaboratori mai vechi, dar și mai noi, să salveze ziarul²¹. De altfel, în „Cuvântul nostru” noul Comitet de conducere arăta că scopul său este „de a da un suflu nou acestei singure foi românești din Valea Jiului”, urmând să adune „toți intelectualii din partea locului”. Noul Comitet este dispus la o altă abordare a problemelor Văii Jiului, la o anumită detașare de diferitele curente politice, susținând că „câmpul de luptă este ales pe terenul impersonal al artei, științei, industriei, economiei, chestiunilor miniere, sportului etc., acolo unde orice demn purtător de condei poate intra cu fruntea senină”, fără a uita însă misiunea fundamentală de a sprijini „elementul

¹⁷ Gazeta Jiului, I, 1922, nr. 1, p. 1.

¹⁸ „Gazeta Jiului” - număr de apariții anuale

Tabel nr. 1

Anul	Total numere	din care			Anul	Total numere	din care		
		simple	duble	triple			simple	duble	triple
1922	52	52	-	-	1926	52	46	3	-
1923	50	50	-	-	1927	52	42	5	-
1924	49	49	-	-	1928	13	3	5	-
1925	50	48	1	-	-	-	-	-	-

¹⁹ Teodor Munteanu a fost redactorul responsabil al „Gazetei Jiului” pe toată perioada existenței acesteia.
²⁰ Din II, 18 noiembrie 1923, nr. 44, termenul de director este înlocuit, pentru Gh. Tătărescu, cu cel de fondator.

²¹ Ibidem, IV, 1925, nr. 32, p. 2; se arată că „în ianuarie 1925 „Gazeta Jiului” era pe cale să înceteze. Iosif Iancu a făcut apel la noi și vechi pentru continuare. S-a ales un Comitet provizoriu, ce funcționează și azi și în care preotul I. Duma a refuzat să intre”

românesc [care] trebuie să-și strângă rândurile conștiințe și destoinice pentru a stăpâni cu spiritul său vălmășagul din jur”²².

O nouă reorganizare se produce în februarie 1927, când, în fața imposibilității Societății „Jiul Cultural” de a mai suporta material editarea gazetei, un nou Comitet, format din intelectuali petroșeneni, în frunte cu inginerul Iosif Iancu, au hotărât să se ocupe de continuitatea acesteia²³, Comitet care o preia în proprietate din VI, 13 martie 1927, nr. 10²⁴. În activitatea ziarului se va implica, se pare, din noiembrie 1924 și Vasile B. Taloescu²⁵, directorul Federalei „Jiul” Petroșani al Casei Centrale a Băncilor Populare și creatorul în ianuarie 1925 a Băncii Populare „Parângul” din Petroșani²⁶. Această intrare poate fi cauza plecării de la începutul anului 1925 a unora, printre care și părintele protopop Ioan Duma, din Comitetul creat la înființare, refuzul Societății „Jiul Cultural” de a mai finanța editarea începând cu februarie 1927 și poate, nu în ultimă instanță, a dispariției ziarului. Cert este că în ultimul număr, care apare la 1 aprilie 1928, se arăta că Vasile B. Taloescu a demisionat din redacția „Gazetei Jiului” și că își propune să scoată un nou ziar, care să se numească „Avântul”²⁷.

Ziarul, tipărit în formatul 31x 47 cm, s-a vrut, și în mare măsură a reușit, să fie, în cei aproape șapte ani ai existenței sale o oglindă fidelă a realităților Văii Jiului. Ziarul va reflecta, prin tematică și rubrici, unele permanente - „Editorial”, „Actualități”, „Săptămâna politică”, „Viața din Valea Jiului” (transformată pentru o perioadă în „Răvașul Văii Jiului”), „Informații”, „Foia Culturală”, „Viața Sportivă” etc. - perspectiva politică și profesională a redactorilor săi: învățători, profesori, ingineri, preoți, avocați, dar și realitățile și problematica țării, în special cea legată de Valea Jiului.

„Gazeta Jiului” va duce campanii pentru alfabetizarea muncitorilor și țăranilor din Valea Jiului, eradicarea alcoolismului, deprinderea elementelor minime de igienă și confort, pentru ajutorarea celor defavorizați etc.; va prezenta activitățile și realizările de pe frontul muncii din mineritul Văii Jiului: producția de cărbune, realizări tehnice, raporturile dintre muncitori și patronat, accidente de muncă etc; va scoate în evidență preocupările societăților miniere, ale comunităților și organelor locale pentru construcția de locuințe, școli, biserici, baze sportive, parcuri, pentru modernizarea străzilor, realizarea canalizării, introducerea apei curente, a iluminatului public și în locuințe etc.; va reflecta viața spirituală și culturală a localităților și oamenilor Văii Jiului, prezentând activitățile desfășurate de Despărțământul „Jiu” al ASTREI, de școli și comunitățile religioase, spectacolele de muzică și teatru susținute de către trupe profesioniste venite de la Cluj și București, dar și de trupe formate din elevi, muncitori, intelectuali din Valea Jiului, manifestările prilejuite de aniversarea unor momente importante din istoria țării etc.

²² Ibidem, IV, 1925, nr. 2, p. 1.

²³ Ibidem, VI, 1927, nr. 8, p. 2. La rubrica „Redacționale” se arată că „un grup de intelectuali din Petroșani, în frunte cu ing. Iosif Iancu au avut în 15 februarie 1927 o consfătuire cu Gh. Tătărăscu, fost ministru, unde au hotărât să ia asupra lor editarea ziarului „Gazeta Jiului”, pe care editorul de până acum, adică „Jiul Cultural” o cedează, nemaiputând suporta și pe mai departe cheltuielile de tipărire. Comitetul de redacție se reconstituie din nou, asigurându-și noi colaboratori și îmbunătățind serviciul tehnic și administrativ”

²⁴ „Gazeta Jiului, începând cu 1 martie 1927, a trecut în proprietatea unui Comitet compus din colaboratorii de până acum ai ziarului, având ca președinte pe Iosif Iancu, vicepreședinte pe Tiberiu Timoc, directorul principal al Direcției Minelor Societății „Petroșani”, iar ca administrator pe Mihai Dușa, funcționar la Societatea „Petroșani” (Ibidem, VI, 1927, nr. 10, p. 1)

²⁵ Vasile B. Taloescu, Cooperăția, Gazeta Jiului, III, 1924, nr. 45, p. 1.

²⁶ Gazeta Jiului, IV, 1925, nr. 2, p. 2; nr. 21, p. 3.

²⁷ Gazeta Jiului, VII, 1928, nr. 12-13, p. 1.

„Gazeta Jiului” a reprezentat nu numai primul ziar important din Valea Jiului, privit prin prisma duratei și mai ales a spectrului larg pe care l-a abordat, dar este important, în același timp, pentru că a fost o școală de pregătire jurnalistică pentru cei care vor lucra mai apoi la „Avântul” sau „Plaiuri Hunedorene”.

La 29 aprilie 1928 apărea, la Petroșani, primul număr al ziarului „*Avântul*”, care va deveni, prin longevitate și profesionalism, cea mai importantă publicație românească din Valea Jiului în deceniile 4–5 ale secolului al XX-lea și a cărei mentor va fi Vasile B. Taloescu²⁸.

„Avântul” a apărut din aprilie 1928 (I, 29 aprilie 1928, nr. 1) și până în noiembrie 1947 (XX, 15–30 noiembrie 1947, nr. 21–22)²⁹, scoțându-se de sub tipar 682 de numere, din care 371 simple, 290 duble, 7 triple.

„*Avântul*” - număr de apariții anuale

Tabel nr. 2

Anul	Total numere	din care			Anul	Total numere	din care		
		simple	duble	triple			simple	duble	triple
1928	36	36	–	–	1938	33	25	4	–
1929	52	52	–	–	1939	26	24	1	–
1930	52	50	1	–	1940	24	19	1	1
1931	50	1	23	1	1941	24	16	4	–
1932	25	9	8	–	1942	24	14	5	–
1933	26	24	1	–	1943	24	20	2	–
1934	48	5	20	1	1944	24	10	7	–
1935	48	9	18	1	1945	24	6	6	2
1936	48	15	15	1	1946	24	2	11	–
1937	48	22	13	–	1947	22	12	5	–

În cei 20 de ani de existență ziarul se va afla sub redacția lui Vasile B. Taloescu³⁰, care este în același timp și director – proprietar. Va fi tipărit la Institutul de Arte Grafice „Nicu D. Miloșescu” din Tg. Jiu, cu excepția câtorva numere care apar la tipografiile „Viața Literară” din București (VIII, 1935, nr. 2–3), „Patria” din Deva (X, 1937, nr. 45–46, 47–48; acum, probabil, pentru a putea permite tipărirea la Târgu Jiu a numărului festiv din 1 ianuarie 1938, dedicat împlinirii a 10 ani de la apariția ziarului)³¹

²⁸ Supra, notele 28-29.

²⁹ La Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca colecția ziarului se încheie cu numărul 21–22, 15–30 noiembrie 1947.

³⁰ Vasile B. Taloescu făcea parte, împreună cu ziarul său, din „Federația Națională a Presei din Provincie”, aspecte din activitatea acesteia fiind reflectate, în ani, în paginile publicației.

³¹ Anul al XI-lea al ziarului debutează cu o întreprindere îndrăznească din punct de vedere publicistic și material a lui Vasile B. Taloescu, aceea de a scoate un număr festiv care să marcheze împlinirea a zece ani de apariție neîntreruptă. Acest număr festiv a purtat numărul 1 din 1 ianuarie 1938 (anul XI), a avut 54 de pagini, fiind nepaginat. Ziarul s-a tipărit în 4000 de exemplare la Institutul de Arte Grafice „Nicu D. Miloșescu” din Târgu Jiu și a fost oferit gratuit colaboratorilor, abonaților, altor persoane și instituții. Numărul festiv este structurat în patru părți: 1. Cuvinte omagiale, de apreciere a activității desfășurate de ziarul „Avântul”; 2. Prezentarea realizărilor, în principal edilitare, înfăptuite în județul Hunedoara în ultimii patru ani (1934-1937) a guvernării liberale (guvernul Gh. Tătărescu) și a prefectului dr. Romulus Mîocu; 3. Lucrări edilitare realizate la Petroșani în ultimii patru ani, printre care sunt de amintit: terminarea drumului la Parâng, îndiguirea pâraului Maleea, construirea Școlii primare „I.G. Duca” și a

și „Jiul Cultural” din Petroșani (între XIV, nr. 3, 22 februarie 1941–XV, nr. 5, 15 martie 1942).

Ziarul a apărut săptămânal între anii 1928–1931, 1934–1937 și bilunar între anii 1931–1932, 1938–1947, în ediții de 4 pagini, uneori de 6 pagini – unele numere duble sau triple – și mai rar de 2 sau 8 pagini, având un format de 47 x 32 cm între anii 1928–1942 și 42 x 30 cm între anii 1943–1947. A avut în toată perioada existenței sale, redacția și administrația pe strada Principele Carol nr. 5 din Petroșani. „Avântul” continuă prin format, prin rubrici, printr-o parte a colectivului redacțional, prin afinități politice mai mult sau mai puțin manifeste, „Gazeta Jiului”. Ziarul s-a intitulat „*Organ independent de cultură și informațiuni din Valea Jiului*”³², tratând „chestiuni economice și sociale”³³ și a căutat să reflecte, în principal realitățile Văii Jiului, integrând acest spațiu în mai vasta realitate românească. Deși cu simpatii liberale, Vasile B. Taloescu a imprimat ziarului, o lungă perioadă de timp, o poziție nepartizană, crezând în necesitatea de a se pune în slujba nevoilor societății din acest important bazin carbonifer

palatului administrativ, plantarea pe dealul „Calvaria” a 50000 de puiți pentru a forma treptat parcul orașului etc.; 4. Realități trecute și prezente în Valea Jiului.

Această ultimă parte este cea mai consistentă, ambiționând, prin temele abordate, să se realizeze o istorie a Văii Jiului și o abordare realistă a prezentului. Nu știm dacă tematica abordată a fost gândită pentru a realiza o frescă cât mai exactă a trecutului și prezentului Văii Jiului sau ea a rezultat din preocupările și cunoștințele celor care au fost chemați să contribuie la materializarea acestui număr festiv. Unele dintre articole sunt semnate de autorii lor, altele nu, putând fi fie contribuții ale celor care au semnat sau ale lui Vasile B. Taloescu.

Această parte se deschide cu articolul dr. Nicolae Brînzeu intitulat, „Valea Jiului acum 50 ani” în care se prezintă, într-un mod încărcat de melancolie Valea Jiului de la începuturile dezvoltării sale moderne. „Afară de Petroșani cu vechea lui colonie și cele câteva instalații miniere și muncitorești de la Petrila și Lonea, acum 50 de ani Valea Jiului nu era decât o serie de cătunuri rătăcite ici – colo, case de lemn acoperite cu prăștilă (șindrilă mare de brad). Localități ca Aninoasa sau Defor nici nu existau; la Vulcan între casa parohială Coroești și biserica greco-catolică Vulcan era pustiu, te mâncau lupii...”. Apoi preotul Ioan Duma, protopopul ortodox al zonei prezintă, pe baza „datelor culese din notițele preotului Sebastian Stanca, un articol al lui A. Vincenz, manuscrisul lui Jos Levay, completeate cu lecturile autorului și informații din arhivele parohiale din tractul protopopiatului ortodox român Jiu”, fapte, întâmplări, instituții, oameni din trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat al Văii Jiului în articolul „Valea Jiului – Petroșani”. Urmează apoi un amplu articol, nesemnat, despre „Petroșani S.A.R.” în care sunt prezentate principalele etape ale întâmplării mineritului în Valea Jiului, dezvoltarea și prezentul Societății „Petroșani”, „activitățile laterale”, de sprijinire a învățământului, sănătății, bisericii, culturii, sportului, activităților premilitare etc. Că rolul Societății „Petroșani” era fundamental în Valea Jiului îl susțin și cei care au scris acest articol, în care se afirmă printre altele că aceasta „nu lasă să scape prilejul a dovedi real și nu platonice tenacitatea cu care ține ca Valea Jiului, acest ținut pierdut aparent în sălbăticia munților să se bucure și să țină același pas în ritmul în care pulsează viața în marile orașe deschise”.

Este prezentată apoi activitatea desfășurată în Valea Jiului de către Societatea „Principele Mircea”, filiala Petroșani. Este prezentat rolul avut de către Societatea „Petroșani” și persoane particulare, dr. Ionel Moga (primar între 1934-1937), în susținerea și buna desfășurare a activității, în reducerea mortalității infantile, în sprijinirea mamelor și familiilor sărace etc.

Un alt articol este dedicat învățământului primar din Valea Jiului de dinainte și de după primul război mondial; două articole se referă la preocupări culturale în Valea Jiului: un articol se ocupă de activitatea Casinei române din Petroșani, a Despărțământului „Jiu” al „ASTREI”, de Liga Antirevizionistă Română, iar celălalt, semnat de preotul C. Zoican, se ocupă de „Lonea culturală și artistică”; într-un alt articol este prezentată „Reuniunea femeilor române unite” din Petroșani; un articol semnat de Niță Tudor se referă la „Sportul în Valea Jiului” prezentând cele cinci cluburi: Jiul Petroșani, Minerul Lupeni, Aninoasa, Petrila, Lonea, care erau constituite de Societatea „Petroșani” și secțiile în care se practica mișcarea sportivă; ultimele două articole se refereau la „Pregătirea premilitară în Valea Jiului” și la activitatea instituției „Straja Țării”.

³² Din XVII, 8 noiembrie 1944, nr. 19–20, devine „Organ de cultură și informațiuni din Valea Jiului”, dispărând, probabil, și la propriu și la figurat, adjectivul „independent”.

³³ Din VI, 1 iunie 1933, nr. 10, dispărea de pe frontispiciu „Chestiuni economice și sociale”.

al țării. Acest crez rezultă și din articolul program, intitulat „Scopul nostru”, în care se arăta că „în regiunea noastră, constituită din cetățeni cu diferite păreri politice, în majoritate muncitori și țărani, cu un apreciabil număr de intelectuali – era necesară existența unui ziar independent, care să nu fie aruncat în luptele josnice ale politicii de partid. „Avântul” își va forma de la început linia sa de conduită, pusă în slujba cultivării adevărului și dreptății... vom arăta fără nici o părtinire evenimentele la ordinea zilei, vom examina în modul cel mai obiectiv situația economică, financiară și orice alte chestiuni cu caracter social... vom încuraja inițiativele de interes obștesc și munca ce se depune pentru progresul neamului”³⁴, iar în numărul următor se precizează că „Avântul” este un organ independent care nu atâră de nimeni și nu este subvenționat de nici un partid politic, susținându-se din plata abonamentelor”³⁵. De altfel, Nicolae Iorga, referindu-se la ziarul „Avântul”, constata, în anul 1935, cu satisfacție, că „pasiunea politică are mai puțin loc în ziarul Dumneavoastră decât în presa bucureșteană, ceea ce, evident, este bine”³⁶. O asemenea orientare nu a fost totdeauna posibilă și cum în 20 de ani s-au derulat în societatea românească evenimente care au produs schimbări de ordin economic și politic, ziarul a încercat să se supună exigențelor fiecărei etape pentru a putea rezista. În felul acesta a traversat anii democrației interbelice, perioada restrângerii drepturilor cetățenești din anii dictaturii regelui Carol al II-lea și a regimului lui Ion Antonescu, dar va sucomba din cauza greutăților materiale și, probabil, a presiunilor politice, în primii ani de după cel de al doilea război mondial. Un asemenea final era previzibil pentru noi cei de astăzi, istoricul beneficiind în reconstituirea realității de „regula epilogului”, dar cei de atunci au încercat prin toate mijloacele să păstreze în viață ziarul, negând, într-un fel, o anumită evidență. Au acceptat să facă compromisuri care în alte timpuri păreau imposibile, trecând peste principii și convingeri, au transformat ziarul într-un fel de cronică oficială, au aplaudat transformările ce se produceau atunci, au adus în redacție oameni legați de noile orientări politice ce tindeau să se impună, au cerut sprijinul material al cititorilor, dar la sfârșitul anului 1947 ziarul își încetează apariția.³⁷

Că a fost o publicație importantă și necesară o spun chiar și realizatorii săi, care în articolul „În al douăzecilea an” amintesc faptul că „am înțeles că Valea Jiului are absolută nevoie de o gazetă în care informațiile, cât și diferitele probleme locale, pe lângă cele de interes general să fie regulat dezbătute. Am înțeles... să fim o tribună de la care să se împrăști ideile. Am înțeles să ne menținem pe linia vremurilor și să tratăm problemele de la ordinea zilei”³⁸.

Ziarul a avut audiență în întreaga zonă minieră a Văii Jiului, fiind citit atât de români cât și de celelalte etnii prezente aici³⁹, rămânând cea mai importantă publicație românească din această zonă până la finalul său⁴⁰.

³⁴ Avântul, I, 29 aprilie 1928, nr. 1, p. 1.

³⁵ Ibidem, I, 1928, nr. 2, p. 4.

³⁶ Ibidem, VIII, 1935, nr. 10–11, p. 1.

³⁷ În articolul Pentru stimații noștri abonați, XX, 15-30 septembrie 1947, nr. 17–18, p. 4, se cere sprijinul abonaților pentru a-și achita abonamentul în lei stabilizați, atât pentru anul 1947, cât și pentru anii anteriori, lucru care ar face posibilă continuarea apariției și după 1 ianuarie 1948.

³⁸ Avântul, XX, 1947, nr. 1, p. 1.

³⁹ Potrivit unei statistici din 1935 abonamente la ziarul „Avântul” s-au făcut de către persoane fizice din Valea Jiului, Târgu Jiu, Turnu Severin, Hațeg, Orăștie, Constanța, Baru Mare, Hunedoara, Brad, Dobra, Pui, Zlatna, Pitești, Focșani, Cluj, Berthelot, Subcetate, Câmpulung Muscel etc., de diferite instituții: Banca Românească, Casa de Asigurări Sociale București, Uniunea de Cooperative „Banatul” Timișoara, Societățile „D. Mociornița” și „Titan – Nădrag – Călan” etc. (Ibidem, VII, 1935, nr. 48, p. 2).

⁴⁰ În acești ani au mai existat în Valea Jiului, ca ziare românești, „Valea Jiului” (1930-1931; de orientare național-țărănistă) și „Zori Noi” (1944-1949; de orientare comunistă).

Vasile B. Taloescu a fost ajutat în realizarea ziarului de colaboratori, redactori și corespondenți. Cu ajutorul acestora – majoritatea învățători, profesori, preoți – a putut să acopere cu informații atât întreaga zonă a Văii Jiului, cât și zonele limitrofe, a dat ziarului o anumită orientare tematică, abordând în rubricile destul de numeroase, unele de o remarcabilă constanță, o problematică variată prin care se dorea transformarea publicației nu numai într-o tribună a românismului, ci și într-un factor de educație.

Ziarul a păstrat de-a lungul timpului rubrici permanente: un articol de fond; „Cronica economică”; „Cronica muncitorimei”; „Informațiuni”; „Avântul” informativ; „Săptămâna politică”; „Avântul” sportiv; „Evenimentele săptămânii”; „Avântul” cultural-literar; „Cronica literară”; „Cronica științifică”; „Cronica de război” etc.

Au fost publicate articole pe teme diverse, dar în marea lor majoritate tinzând să se încadreze unei anumite tematici și mai ales să impună ziarul ca un lider de opinie, un puternic factor educativ. În paginile ziarului s-au reflectat marile evenimente; au fost aniversate sau comemorate personalități locale și naționale ca și mari momente ale istoriei patriei; au fost prezentate activitățile de ordin economic, dar și aspecte ale activității școlare și religioase; au fost evidențiate principalele activități culturale desfășurate în Valea Jiului, fie realizate cu forțe locale, fie prin prezența aici a unor mari personalități ale artei teatrale și muzicale din România; a fost reflectată activitatea Despărțământului: „Jiu” al ASTREI, politica edilitară promovată mai ales în anii '30 ai secolului al XX-lea; ziarul a găzduit importante campanii de presă, în intenția de a impune o anumită atitudine, cum a fost de exemplu: lupta contra alcoolismului, antirevizionismul etc.; sunt criticate tare ale societății din timpul respectiv; sunt publicate schițe literare, poezii, texte ale unor cântece; au fost susținute moral și material inițiative de ordin social și cultural etc.

Un alt ziar săptămânal, ai cărui redactori nu și-au ascuns deloc simpatiile politice, a fost „*Valea Jiului*”. Ziarul care avea ca subtitlu „*Organ săptămânal, politic, de cultura și informațiuni*”, a apărut, săptămânal, în patru pagini, între I, 16 octombrie 1930, nr. 1 – I, 12 mai 1931, nr. 24, „sub direcția unui comitet” și a fost tipărit la Institutul de Arte Grafice „Nicu D. Miloșescu” din Târgu Jiu. A apărut sub direcția unui Comitet, format din simpatizanți și membri ai Partidului Național Țărănesc⁴¹; primul redactor responsabil va fi dr. V. Merza, iar de la numărul 6, 22 noiembrie 1930, această activitate va fi îndeplinită de către dr. E. Boeriu. Articolul de fond al primului număr, intitulat „La drum”, va fi scris de primarul țărănist al orașului Petroșani, profesorul de istorie Ioan Nicu⁴² și din acesta răzbate profesiunea de credință a celor care au dorit să creeze o tribună de propagandă politică: „Sunt [ziare], puține însă, care urmăresc umbra unui ideal, a unui gând măreț și caută să se apropie cu toată tăria valurilor, de țință. Noi am vrea să fim din acestea din urmă. Ținta noastră este trezirea conștiinței cetățenilor în sufletele cititorilor noștri și întărirea credinței lor în bine și adevăr. Acestui scop îi închinăm toată puterea noastră...”. În scurta sa existență, ziarul, pe lângă susținerea politicii duse de către guvernele național - țărăniste, concomitent cu negarea valorilor create în perioada guvernărilor liberale, a prezentării problemelor economice și sociale ale Văii Jiului, probleme numeroase în acea perioadă de profundă criză economică, a reflectării diferitelor activități culturale ce se desfășoară în vremea existenței ziarului, se remarcă printr-o nefericită, considerăm noi, campanie de presă, care viza alipirea Văii Jiului de județul Gorj⁴³. Ziarul își încheie existența cu numărul 24 din 12 mai 1931-

⁴¹ Valea Jiului, I, 1930, nr. 1, p. 1.

⁴² Ibidem.

⁴³ Vezi pentru ideea alipirii, Ibidem, I, 1930, nr. 4, p. 1, nr. 5, p. 1; nr. 7, p. 1-2. O asemenea idee a mai fost vehiculată în 1923 când o Comisie constituită pe lângă Ministerul de Interne sugerase ca într-o nouă împărțire teritorială Plasa Petroșani să fie alipită județului Gorj (Gazeta Jiului, II, 1923, nr. 30, p. 1). „Gazeta Jiului” va lansa o companie de presă în această problemă, propunând chiar un chestionar la care

după ce regele Carol II, în fața eșecului formării unui guvern de uniune, format din reprezentanți ai partidelor și condus de Nicolae Titulescu va aduce la guvernare tandemul Iorga – Argetoianu (18 aprilie 1931 – 31 mai 1932) - promotorii săi nemaiaivând, probabil, forța materială necesară pentru a face față concurenței ziarului „Avântul”⁴⁴.

Primul ziar românesc care apare în Valea Jiului în perioada interbelică a fost, după știința noastră, „*Graiul Muncitorimei*”. Ziarul ce apare între anii 1921-1925 se dorea a fi un purtător de cuvânt al Centrului din Petroșani al Sindicatelor Naționale din Transilvania, Crișana, Maramureș și Banat, organizație creată în anul 1919. Ziarul ce își propusese să apară săptămânal, fără a reuși însă acest lucru, a avut se pare două perioade de existență în intervalul dintre anii 1921-1925: o prima perioadă între 1921 - iulie 1922⁴⁵ și cea de a doua din mai 1923 până în noiembrie 1925; a fost tipărit în prima perioadă integral și în perioada a doua, numerele 1-8, 1923 la Tipografia „Jiul Cultural”, iar de la numărul 9 – 10, 1923 până la numărul 27 - 28, 29 noiembrie 1925 la Tipografia „Centrului S.N.R.” din Petroșani⁴⁶. A apărut sub direcția unui Comitet, având ca redactori responsabili pe Ioachim Zamora și Petre Braica și căuta să reflecte aspecte legate de activitatea Sindicatelor Naționale atât din Valea Jiului cât și din alte zone de minerit din Banat și Transilvania, zone în care își extindea autoritatea „Centrul S.N.R.” din Petroșani. Crezul și programul ziarului, de fapt și al sindicatelor sub egida cărora apărea, au fost sintetizate în articolul „Reparație” în care, în numele redacției, se arăta că acesta va „apăra cu energie interesele muncitorești și naționale... Credem că numai o muncitorime... conștientă de datorința sa față de țară și conștientă de drepturile sale, numai această muncitorime poate fi garanta dăinuirii noastre și propășirii pe toate terenele... Vom deschide coloanele acestui ziar tuturor acelor ce doresc luminarea și bunăstarea muncitorului din orice categorie. Mai presus însă de orice vom ține cont de interesele superioare ale tânărului nostru stat”⁴⁷.

Pe lângă reflectarea activității sindicale, a implicării acestora în activitățile economice și politice, în constituirea de cooperative de consum și sprijinirea noii instituții a „Consumului Muncitorilor din Valea Jiului”, în ajutorarea celor nevoiași din zonă, ziarul se va manifesta ca o tribuna de luptă politică și națională împotriva

---

să răspundă cititorii ziarului (Ibidem). Cu acest prilej ideea alipirii la județul Gorj este dezavuată chiar de unii dintre cei care mai târziu în ziarul „Valea Jiului” vor susține, credem, mai mult din spirit de frondă, o asemenea necesitate (Ibidem, II, 1923, nr. 32, p. 1). Mai mult, apare, împărțit și de Gheorghe Tătărăscu, un alt punct de vedere interesant: constituirea în sudul județului Hunedoara a unui județ nou, cu capitala la Petroșani și format din plasele Petroșani, Pui și o parte din Plasa Hațeg (Ibidem, II, 1923, nr. 30, p. 1).

⁴⁴ În colecția de la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca există o carte poștală trimisă de către Institutul de Arte Grafice „Nicu D. Mihoșescu” din Târgu Jiu către Biblioteca Universității „Regele Ferdinand” Cluj, în care se arată că ziarul „Valea Jiului” și-a încetat apariția la numărul 24.

⁴⁵ În „Gazeta Jiului”, III, 1922, nr. 28, p. 3, se arată că „Graiul Muncitorimei” din lipsă de mijloace nu mai apare. Pagubă, căci de o vreme încoace, devenise un bun lumnator și povăzitor al muncitorului”.

⁴⁶ În cea de a doua perioadă ziarul va apărea, de regulă, bilunar, în patru pagini; în anul III, 1923 se vor publica câte două numere odată, de la nr. 1-2, 1 mai 1923 la nr. 31-32, 15 decembrie 1923, deci 16 apariții; în anul IV, 1924 vor fi 19 apariții duble, de la nr. 1-2, 2 ianuarie 1924 la nr. 37-38, 31 decembrie 1924; în anul V, 1925 vor fi 14 apariții duble, de la nr. 1-2, 15 ianuarie 1925 la nr. 27-28, 29 noiembrie 1925; de la nr. 23-24, 11 octombrie 1925 și până la nr. 27-28, 29 noiembrie 1925, „Graiul Muncitorimei” apare bilingv, cu câte 2 pagini în limbile română și maghiară.

⁴⁷ *Graiul Muncitorimei*, III, 1923, nr. 1 și 2, p. 1.

sindicatelor „roșii”, afiliate la Internaționala a III-a Comunistă⁴⁸, a iredentismului maghiar, care și în Valea Jiului a avut unele manifestări⁴⁹.

Un alt ziar care se dorea purtătorul de cuvânt al celor ce se considerau apărători ai intereselor muncitorimii a fost „*Munca*”, „*Organ oficios al cooperativelor muncitorești din Valea Jiului*” și a apărut efemer – trei numere - din noiembrie 1922 până în februarie 1923. Ziarul ce apărea bilingv în 12 pagini (6 în limba română, 6 în limba maghiară) avea ca redactor responsabil pe Iosif Recean, era editat de Cooperativa „Munca” din Petroșani și tipărit la Tipografia „Jiul Cultural”. A existat în acei ani inițiativa Sindicatelor de a constitui, după modelul din alte țări europene (de exemplu Belgia), cooperative de producție și consum și acest lucru se va întâmpla în Valea Jiului prin crearea în anul 1922 a cinci cooperative de măcelărie, cu ajutorul cărora se spera a influența prețurile și a ajuta astfel pe muncitori. Ziarul „Munca” s-a dorit a fi elementul de propagandă care să sprijine această inițiativă, popularizând-o și convingând populația din Valea Jiului de utilitatea acestei inițiative.

Una dintre cele mai interesante publicații care au apărut în Valea Jiului în perioada interbelică poate fi socotită revista bilingvă „*Montanistică și Metalurgie*”/„*Banyaszat és Kohászat*”. „Montanistică și Metalurgie” a fost o „*revistă tehnică minieră*” și, păstrând proporțiile, poate fi așezată alături de celelalte reviste care s-au ocupat de minerit în perioada interbelică, în principal, „Analele Minelor din România” (1918 – 1946) și „Miniera” (1926 – 1948).

De ce a fost posibilă o revistă cu specific minier în Valea Jiului și de ce bilingvă: pentru că exista un potențial economic și uman care putea fi exploatat. Valea Jiului ajunsese la începutul perioadei interbelice la peste 50000 de locuitori, mineritul transilvănean se consolidase și exista o intelectualitate tehnică capabilă să editeze și să susțină material o publicație cu specific minier. Revista apare bilingv, în limbile română și maghiară, pentru că spiritul Văii Jiului era unul tolerant, și pentru că exista o realitate pe care nu o putem nega, nu toți cei care scriau la revistă sau o citeau -și majoritatea erau din fostul Imperiu Austro-Ungar - cunoșteau la începutul perioadei interbelice, în mod satisfăcător, limba română.

„Montanistică și Metalurgie” a fost „Revista oficială a Asociațiunii Funcționarilor Tehnici, Minieri și Metalurgi din Ardeal și Banat”, „Asociațiune” care și-a schimbat titulatura în „Asociațiunea Conducătorilor Tehnici de la Industria Minieră și Metalurgică din România”, iar mai apoi în „Asociațiunea Conducătorilor Tehnici Minieri din România”⁵⁰.

Congresul din mai 1922, de la Petroșani, a pus problema editării unei publicații proprii care să popularizeze preocupările și problemele „Asociațiunii” și primul pas a fost făcut prin obținerea aprobărilor necesare tipării revistei⁵¹.

⁴⁸ Vezi, de exemplu, articolul lui Gheorghe Buzdugan, De ce nu ne trebuie Internaționala Roșie, Graiul Muncitorimei, III, 1923, nr. 29 și 30, p. 2.

⁴⁹ Ibidem, p. 4. În 1923 s-a judecat la Curtea Marțială din Sibiu, „Procesul Maderspach” în care groful de la Iscroni a fost acuzat împreună cu alți complici de trădare de patrie, spionaj, ascundere de arme (Gazeta Jiului, II, 1923, nr. 22, p. 3).

⁵⁰ Asociația a fost creată la Schemnitz, în fostul Imperiu Austro-Ungar, în 1908; în 1919, cu sprijinul ing. Victor Blasian, pe atunci director general al Minelor Statului din Consiliul Dirigent al Transilvaniei, s-a constituit „Asociațiunea Funcționarilor Tehnici, Minieri și Metalurgi din Ardeal și Banat”, având sediul la Cluj. Cu prilejul Congresului al II-lea, ținut la Petroșani în 20-21 mai 1922, „Asociațiunea” își mută sediul aici, unde va funcționa până în 1927, când o parte a membrilor vor crea Uniunea „Conducător Tehnic. Uniunea Generală Română pentru Asigurări Sociale” (1927-1943); această Uniune va edita revista bilingvă „Conducător Tehnic”(1928-1936) (Montanistică și Metalurgie, VI, 1927, nr. 1 și 2, p. 7; Ibidem, I, 1922, nr. 1, p. 12; Conducător Tehnic, I, 1928, nr. 1, p. 1-2; Avântul, XVII, 1944, nr. 6, p. 4).

⁵¹ Montanistică și Metalurgie, IV, 1925, nr. 1, 2, 3, p. 8.

Revista și-a avut sediul la Mina „Est” din Petroșani, unde, de altfel, se afla și sediul „Asociațiunei”; editor era prim-maistrul minier Arpad Schreiber, președintele „Asociațiunei”, iar redactor responsabil era Ștefan Tomuța, funcționar la Mina „Lonea”, secretarul general al „Asociațiunei”. Redactorii și-au propus să scotă revista lunar, lucru aproape imposibil⁵², și cu toate greutățile întâmpinate, mai ales din cauza lipsei de interes a unor membri care nu-și plăteau la timp abonamentele sau nu participau cu articole sau informații la facerea revistei⁵³, au dus întreprinderea până la capăt, dându-i o ținută grafică și un conținut bogat și profesional care face cinste realizatorilor. Revista va fi tipărită la Tipografia Societății „Jiul Cultural” din Petroșani⁵⁴, și va apărea timp de șase ani, între iunie 1922 (I, nr.1; 8 pag.) și decembrie 1927 (IV, nr. 10, 11 și 12; 14 pag.)⁵⁵. Revista va avea între 8-22 pagini, toate materialele fiind publicate, cu excepția ultimului număr, atât în limba română, cât și în limba maghiară. Vor fi inserate articole care prezentau probleme specifice activității de minerit, în general, ale membrilor „Asociațiunei”, în special; va exista o rubrică permanentă denumită inițial „Știri miniere”, iar mai apoi „Informațiuni”; vor fi inserate, în ultimele pagini, reclame pentru unele firme din Valea Jiului sau care erau implicate în minerit.

Revista a fost tipărită la Petroșani unde își avea sediul „Asociațiunea”, dar s-a constituit tot timpul într-o publicație care s-a adresat și s-a ocupat de toți membrii, care proveneau din Transilvania și Banat. Apariția revistei a fost considerată necesară; Ioan Winklehner, director general al societății „Petroșani”, în articolul inaugural „Salutări revistei noastre”, credea că sprijinul principal al conducerii exploatărilor miniere îl formau funcționarii tehnici și de aceea considera că scopul revistei era acela de „a răspândi între ei cunoștințe, sentimente de datorință și conștiință, căci noi cu toții suntem chemați ca cu munca noastră să servim țara și să asigurăm dezvoltarea economică a acesteia”⁵⁶.

⁵² Din păcate pentru anii I, II nu există toate numerele în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare Cluj-Napoca și Bibliotecii Academiei.

„Montanistică și Metalurgie” – număr de apariții anuale

Tabel nr. 3

Anul	Total numere	din care			Anul	Total numere	din care		
		simple	duble	triple			simple	duble	triple
1924	12	6	3	-	1926	12	4	4	-
1925	12	2	2	2	1927	12	1	4	1

⁵³ Au fost greutăți importante, scoase în evidență de cei care editau revista, dar faptul că ea a apărut timp de șase ani, se datorează editorilor, dar nu numai lor. În Raportul de activitate pe anii 1925-1926, prezentat la cel de-al IV-lea Congres al „Asociațiunii”, ținut la Lonea în 20 februarie 1927 se arată că „una din chestiunile cele mai grave o reprezintă existența revistei. Ne plângem de dezinteresarea în cea mai mare parte a membrilor „Asociațiunei” care nu trimit articole, nu câștigă abonați, nu câștigă anunțuri, nu-și achită cotizația din care s-ar putea scoate prețul abonamentului... Este de netăgăduit că tot ce s-a făcut până acum se datorește unui grup de colegi care prin convingerea lor intimă, prin experiența lor, prin firea și ocupațiunea lor au făcut tot ce s-a putut pentru a ajunge aici. Mulțumiri lui Victor Blasian...; inginerului Iosif Iancu, directorul de la Lonea; Societăților „Petroșani”, „Lonea”, „Băncii Românești”, „Creditului Minier”, „Uzinelor Domeniilor Reșița” și „Jiul Cultural” ca și conducătorilor acestor Societăți... și pentru sprijinul pe care l-au acordat revistei „Montanistică și Metalurgie” (Montanistică și Metalurgie, VI, 1927, nr. 3 și 4, p. 6; Ibidem, V, 1925, nr. 1, p. 3).

⁵⁴ Despre Societatea „Jiul Cultural”, vezi: Mircea Baron, Cărbune și societate în Valea Jiului (perioada interbelică), Petroșani, 1998, p. 365-366.

⁵⁵ Revista își încetează activitatea la sfârșitul anului 1927 când foștii redactori intră în „Uniunea Generală Română a Conducătorilor și Amploiașilor Tehnici pentru Asigurări Sociale” și editează revista „Conducător Tehnic”(Montanistică și Metalurgie, VI, 1927, nr. 10, 11, 12, p. 4).

⁵⁶ Ibidem, I, 1922, nr. 1, p. 1.

Plecând de la aceste comandamente, revista a abordat o tehnică variată, dar cu ținută precisă: reflectarea problematicii și activității din minerit și a membrilor „Asociațiunei”.

„Asociațiunea” s-a creat pentru a apăra interesele funcționarilor tehnici de la minele particulare și ale statului din Ardeal și Banat, absolvenți ai Școlii medii miniere de trei ani din fostul Imperiu Austro-Ungar. Aceștia doreau, în principal, recunoașterea faptului că funcționarii tehnici minieri erau îndreptățiți, prin tipul de școală parcurs și pregătirea obținută, să pretindă a nu fi considerați maiștri minieri, ci să fie asimilați conductorilor publici din Vechiul Regat (România de până la 1918 – n.n.) și să fie acceptați în Corpul Tehnic al Statului⁵⁷. Revista va promova campania dusă de către „Asociațiune”, și după o luptă de patru ani, prin Decretele Regale nr. 1926 și 2701/1924, Conducătorii Tehnici Minieri ce se aflau în serviciul minelor, uzinelor și salinelor statului din Ardeal au fost asimilați cu conducătorii de lucrări publice și încadrați în Corpul Tehnic al Statului; în conformitate cu aceste Decrete Regale, precum și prin aplicarea art. 24 din Legea Corpului Tehnic din anul 1894 etc., conducătorii tehnici minieri aveau dreptul la salarizarea fixată după normele Corpului Tehnic⁵⁸. A fost o victorie a perseverenței, dar mai apoi a fost necesară continuarea luptei pentru învingerea inerției administrative și obținerea aplicării acestor decrete și prevederea la bugetul statului a sumelor de bani necesare pentru plata salariilor⁵⁹.

Preocuparea pentru obținerea unui statut profesional, în conformitate cu tipul de școală absolvit s-a conjugat cu susținerea unei campanii de dezvoltare și de clarificare a locului și rolului școlilor miniere. Din articolele publicate în revistă rezultă că existau cel puțin două puncte de vedere: fie menținerea structurii, ca ani de studiu și plan de învățământ, de la școlile miniere existente în Petroșani și Baia Mare, dar primirea numai a absolvenților a cel puțin 4 clase secundare⁶⁰; fie reorganizarea învățământului mediu minier prin schimbarea planului de învățământ, cu accent pe practică etc., și crearea de școli pentru conducători minieri la Petroșani și Baia Mare și pentru conducători metalurgi la Hunedoara și Reșița⁶¹.

Revista a reflectat în paginile sale activitatea organizatorică a „Asociațiunei”. Este amintit primul congres al „Asociațiunei” ținut în anul 1919 la Cluj și sunt prezentate celelalte trei congrese: de la Petroșani (II; 20-21 mai 1922)⁶², Baia Mare (III, 9-12 mai 1925)⁶³, Lonea (IV; 20 februarie 1927)⁶⁴; sunt prezentate Dărilor de seamă asupra activității „Asociațiunei” pe anii 1922-1924 (Congresul III, Baia Mare)⁶⁵ și pe

⁵⁷ Ibidem, p. 2; alte direcții de acțiune se refereau la obținerea creșterii salariilor mici, crearea unei comisii de pensii, sprijinirea membrilor „Asociațiunei” pentru a-și găsi posturi și subvenționarea celor ce se aflau în șomaj, perfecționare culturală etc.

⁵⁸ Ibidem, IV, 1925, nr. 7, 8, p. 7; xxx, Comercializarea și conducătorii minieri, Montanistică și Metalurgie, IV, 1925, nr. 11, p. 3-4.

⁵⁹ A. Schreiber, Calvarul conducătorilor minieri de la întreprinderile statului, Montanistică și Metalurgie, IV, 1925, nr. 1, 2, 3, p. 3-5; Ibidem, V, 1926, nr. 1, p. 7.

⁶⁰ Arpad Schreiber, La reorganizarea școlilor miniere!, Montanistică și Metalurgie, III, 1924, nr. 7, 8, p. 3-4.

⁶¹ Ștefan Tomuța, Reorganizarea învățământului tehnic mediu minier și metalurgic, Montanistică și Metalurgie, IV, 1925, nr. 4, 5, 6, p. 8; Nicolae Ola, Proiect despre organizarea școlii miniere medii, IV, 1925, nr. 7 și 8, p. 6; „Reorganizarea învățământului tehnic mediu minier și metalurgic”, IV, 1925, nr. 7 și 8, p. 7. Trebuie spus că acest deziderat se va împlini mai târziu când, prin efortul unor personalități din mineritul românesc, se va reuși, în 1937, transformarea Școlii de maiștri minieri de la Baia Mare în Școala de conducători tehnici și metalurgici (Arh. Naț. Deva, Fond Societatea „Petroșani”. Direcția Minelor. Confidențiale, Dos. 5/1929, f. 6-35).

⁶² Montanistică și Metalurgie, I, 1922, nr. 1, p. 2.

⁶³ Ibidem, III, 1924, nr. 11, 12, p. 6; IV, 1925, nr. 1, 2, 3, p. 6-10.

⁶⁴ Ibidem, VI, 1927, nr. 1, p. 5-8; nr. 3 și 4, p. 5-8. Activitatea curentă a „Asociațiunei” era reflectată în rubrica „Buletinul Asociațiunei” (Ibidem, VI, 1927, nr. 5, p. 7)

⁶⁵ Ibidem, IV, 1925, nr. 1, 2, 3, p. 8-10.

anii 1925-1926 (Congresul IV, Lonea)⁶⁶; rezoluțiile, memoriile și propunerile adoptate și care vizau: reorganizarea învățământului tehnic mediu minier și metalurgic; problema conductorilor ce au fost concediați și a echivalării conductorilor de la întreprinderile particulare cu cei de la întreprinderile statului; problemele ridicate de achitarea și tipărirea revistei „Montanistică și Metalurgie”; problema salarizării etc.⁶⁷; aflăm despre structura organizatorică a „Asociațiunei”. Aceasta își avea sediul la Petroșani (Mina „Est”) și era condusă de un Comitet format din președinte (Arpad Schreiber, conductor principal minier la Petroșani), 3 vicepreședinți, un secretar general (Ștefan Tomuța funcționar la Minele Statului Lonea), 2 secretari, 2 casieri, 2 controlori și 4 membrii aleși din diferitele secții ale „Asociațiunei”⁶⁸. „Asociațiunea” era formată, în anul 1925, din 13 secții (Baia Mare, Baia Sprie, Băiuț, Roșia Montană, Zlatna, Săcărâmb, Hunedoara, Lonea, Petroșani, Lupeni, Anina, Uioara, Cluj). La „Asociațiune” erau înscrși: în anul 1922, 227 membri, care erau absolvenți ai Școlilor Miniere de la Schemnitz, Baia Sprie, Roșia Montană, Săcărâmb; în anul 1925, 245 membri, din care 161 în serviciul Statului și 84 la societățile particulare; în anul 1927, 245 membri⁶⁹.

Așa cum și-au propus, revista și realizatorii acesteia s-au ocupat de problemele mineritului, în general, ale unor domenii, în special și a celor care lucrau în această ramură de activitate:

- au luat în discuție legile care se refereau direct la minerit sau cele care aveau atingere cu acesta: Legea Minelor⁷⁰ și Legea comercializării și controlului întreprinderilor economice ale statului din 1924⁷¹;

- au făcut o prezentare a problemelor specifice ale unor zone miniere, cum ar fi Munții Apuseni⁷², în general și zona Roșia Montană⁷³, în special, ca și Valea Jiului⁷⁴, și/sau ale unor ramuri ale mineritului, cum ar fi: exploatarea metalelor prețioase⁷⁵, a cărbunelui⁷⁶, a gazului metan⁷⁷, a neferoaselor⁷⁸, a sării⁷⁹ etc;

- au abordat aspecte de natură profesională, cum ar fi: realizarea sondajelor pentru descoperirea sau confirmarea unor zăcăminte⁸⁰; metodele aplicate la deschiderea

⁶⁶ Ibidem, VI, 1927, nr. 1 și 2, p. 7.

⁶⁷ Ibidem, IV, 1925, nr. 1, 2, 3, p. 7; VI, 1927, nr. 3 și 4, p. 6-7

⁶⁸ Ibidem, IV, nr. 1925, 1, 2, 3, p. 7; VI, 1927, nr. 5, p. 7.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Vezi, de exemplu: Iosif Iancu, Dispozițiile Legii Minelor referitoare la exploatarea și punerea în valoare a maselor de roci comune, III, 1924, nr. 9-10, p. 3-4; Arpad Schreiber, Noua Lege a Minelor și conductorii tehnici, III, 1924, nr. 11-12, p. 3-4; xxx, Permisele exclusive de explorare, IV, 1925, nr. 9, 10, p. 8 etc.

⁷¹ xxx, La comercializarea minelor statului, III, 1924, nr. 2, p. 1-2; xxx, Ancheta noastră asupra comercializării, III, 1924, nr. 4, p. 5-6.

⁷² Vezi, de exemplu: Beniamin Golgoțiu, Dezvoltarea industriei miniere în Munții Apuseni, III, 1924, nr. 3, p. 7; I. Iancu, Starea industriei miniere din Munții Apuseni și măsurile ce trebuie luate pentru salvarea ei, V, 1926, nr. 1, p. 4-5.

⁷³ Ludovic Kaláth, Câteva cuvinte despre exploatarea minelor de aur din Roșia Montană, II, 1923, nr. 1, p. 2-3.

⁷⁴ Arpad Schreiber, editorul revistei, a publicat în serial – între V, 1926, nr. 9 și 10 și VI, 1927, nr. 10, 11, 12 – o lucrare intitulată „Valea Jiului. 1840 – 1926”; această lucrare reprezintă prelucrarea notițelor pe care și le-a făcut inginerul minier Gustav Polyak de Samson care a venit în Valea Jiului, la Vulcan, în 1869, fiind o contribuție importantă la cunoașterea istoriei Văii Jiului pentru perioada de timp menționată.

⁷⁵ Șt. Grindl, Telurul și istoria lui, II, 1923, nr. 1, p. 3-5.

⁷⁶ Ioan Winklehner, Câteva cuvinte despre diferite proprietăți ale cărbunelui, III, 1924, nr. 1, p. 5-6; xxx, Producția de cărbuni din România Mare, III, 1924, nr. 2, p. 8.

⁷⁷ Ion Bányái, Metanul ca cel mai nou izvor de energie, III, 1924, nr. 7-8, p. 5-6; Idem, Geologia teritoriului de gaz de la Cristurul Secuiesc, V, 1926, nr. 2, p. 4-6.

⁷⁸ Iosif Pittner, Despre topirea aramei, III, 1924, nr. 11-12, p. 4-5.

⁷⁹ xxx, Monopolurile statului. Salinele, VI, 1927, nr. 8-9, p. 7.

⁸⁰ Șt. Tomuța, Miliardele neutilizate ale României, III, 1924, nr. 1, p. 3-4; Ion Bányái, Practica minieră și geologia, III, 1924, nr. 5, p. 5-6.

unor mine noi⁸¹; metode de preparare a substanțelor minerale utile⁸²; metode de exploatare a zăcămintelor minerale⁸³; valorificarea produselor miniere⁸⁴ etc;

- au avut în vedere, pe lângă probleme pe care le-am prezentat anterior⁸⁵, probleme profesionale și de viață ale celor care lucrau în minerit, în special ale conductorilor mineri și metalurghi⁸⁶.

Întâlnim în paginile revistei o rubrică de oferte de servicii, modalitate prin care se încerca a veni în sprijinul celor care erau în căutarea unui loc de muncă.

Un spațiu substanțial în economia revistei l-a reprezentat o rubrică permanentă, intitulată „Informațiuni” (denumită inițial ”Știri Miniere”); în cadrul acestei rubrici s-a căutat ca prin știri scurte să se dea informații utile, în special despre evoluția industriei miniere, dar și a unor ramuri economice conexe, atât din România cât și din străinătate.

Din păcate, așa cum mai am arătat⁸⁷, la sfârșitul anului 1927 revista își încheie activitatea, în contextul în care cei care au gândit-o și au editat-o au considerat că rolul „Asociațiunii” s-a încheiat, în condițiile obținerii unor drepturi de natură profesională și că altele urmau să fie prioritățile.

Citind revista rămâi impresionat de modul în care un grup de oameni din Valea Jiului, dar și din alte părți ale Transilvaniei și Banatului, și care nu erau oameni de presă ci aveau alte preocupări profesionale, au fost capabili, prin entuziasm și perseverență, să editeze o publicație care a făcut reale servicii mineritului, în general, celor ce le era adresată, în special.

Într-un anumit fel, „Montanistică și Metalurgie”, prin cei care au editat, se va continua cu revista bilingvă, română – maghiară, „**Conductor Tehnic**”, subintitulată „*Buletinul Uniunii Generale pentru Asigurări Sociale*”.

Revista va apărea la Petroșani, unde se va afla, de altfel, sediul „Uniunii Regnicolare de pensii a conductorilor tehnici, funcționarilor și angajaților industriali din România”⁸⁸, ce s-au desprins din „Asociația Ungară Regnicolară de Pensii” în anul 1927.

Revista va apărea între anii 1928-1936 și va fi tipărită la Tipografia „Jiul Cultural”. Directorul revistei va fi președintele „Uniunii”, Arpad Schreiber, conductor principal la Societatea „Petroșani”, iar redactor responsabil, Ștefan Tomuța, secretarul „Uniunii”, conductor principal la Societatea „Lonea”⁸⁹.

Ca și în cazul revistei „Montanistică și Metalurgie” revista va avea un număr egal de pagini în limbile română și maghiară, conținutul fiind identic; vor apărea în cei

⁸¹ xxx, Directive la înființarea de mine noi, III, 1924, nr. 7-8, p. 6.

⁸² Th. Szlovik, Despre prelucrarea și valorizarea metalelor, III, 1924, nr. 1, p. 4-5.

⁸³ Arpad Schreiber, Exploatarea straturilor mai groase prin prăbușire, cu pregătire în culcuș, V, 1926, nr. 3, p. 7-9; Idem, Exploatarea stratelor groase prin pregătire, III, 1924, nr. 6, p. 6-8.

⁸⁴ Ibidem, VI, 1927, nr. 6-7, p. 7.

⁸⁵ Supra, notele 61 - 66.

⁸⁶ xxx, Timpul liber al muncitorilor, III, 1924, nr. 2, p. 6; Arpad Schreiber, Problema pensionării conductorilor tehnici și angajaților particulari, III, 1924, nr. 4, p. 3-4; Șt. Tomuța, Educația fiilor funcționarilor mineri, IV, 1925, nr. 7 și 8, p. 3-4; xxx, Noi dispoziții pentru înscrierea la pensie, IV, 1925, nr. 9,10, p. 8-9; xxx, Cine poate fi șef de exploatare în industria minieră, V, 1926, nr. 2, p. 3-4 etc.

⁸⁷ Supra, nota 53.

⁸⁸ „Uniunea” va funcționa între 4 septembrie 1927 - când se constituie în cadrul Adunării generale care are loc la Petroșani (Conductor Tehnic, I, 1929, nr. 1, p. 2-4) - și 22 mai 1943 când, în conformitate cu Legea persoanelor juridice, Adunarea generală hotărăște dizolvarea, acțiune aprobată de Tribunalul Hațeg cu Jurnalul nr. 2969/1943; lichidatori sunt Sabin Golgoțiu și Gheorghe Pop de la Societatea „Petroșani”, iar fondul „Uniunii” este trecut la Societatea de Asigurare „Generală” București, unde sunt asigurați toți membrii (Avântul, XVII, 1944, nr. 6, p. 3).

⁸⁹ De la III, 1930, nr. 1, redactor responsabil va fi numit Sabin Golgoțiu, noul secretar al „Uniunii”.

nouă ani de existență a revistei 34 de numere, dintre care 5 simple, 10 duble, unul triplu și 2 cvadruple⁹⁰.

„Conductor Tehnic” nu va avea preocupările în plan tehnico - științific ale revistei „Montanistică și Metalurgie”, articolele care abordează aceste aspecte fiind puține⁹¹, revista concentrându-se pe problematica „Uniunii”, axată în principal pe un aspect de ordin social: asigurarea condițiilor pentru o pensie suplimentară membrilor săi; sunt prezentate procesele verbale ale adunărilor generale și ale Comitetului, evoluția numărului de membri, bilanțul încheiat la sfârșitul fiecărui an, raporturile cu Casa Cercuală de Asigurări Sociale etc.

Rolul dascălului, al celui care face apostolat în lumea satului, este foarte important și învățătorii au simțit nevoie de a avea și de a face o revistă a lor și pentru ei. Aceasta va apărea din nevoia de a informa, dar în același timp de a educa.

În perioada interbelică va exista în România o puternică presă școlară, cu peste 100 de titluri, un rol important avându-l presa dedicată învățătorilor și aflată sub egida „Asociației Generale a Învățătorilor din România”; va exista o revistă centrală a „Asociației”, „Școala și viața” (1930-1944), învățătorii din toate cele 71 județe ale țării preocupându-se să aibă o revistă a lor.

Înscriindu-se în acest curent, în județul Hunedoara, cu o puternică forță didactică, din care peste 800 de învățători în perioada interbelică, se vor edita, după știința noastră, trei reviste dedicate acestui segment profesional.⁹²

1. Revista învățătorilor și învățătoarelor din județul Hunedoara. Apare la Deva și va fi tipărită la „Tipografia Județeană”, în perioada septembrie 1927 - martie 1929. Va avea ca director pe V. Anastasiu, inspector școlar, redacția și administrația aflându-se la sediul Revizoratului școlar Deva. Subintitulată „Organ oficial al Revizoratului școlar Deva”, revista s-a dorit a fi o încercare a instituției respective de „a da un avânt

90

„Conductor Tehnic” – număr de apariții anuale

Tabel nr. 4

An	Total numere	din care							
		simple		duble		triple		cvadruple	
		număr	nr. pagini	număr	nr. pagini	număr	nr. pagini	număr	nr. pagini
1928	2	2	8	-	-	-	-	-	-
1929	4	2	8	1	16	-	-	-	-
1930	4	1	8	-	-	1	16	-	-
1931	4	-	-	2	16/24	-	-	-	-
1932	4	-	-	2	16	-	-	-	-
1933	4	-	-	2	12/16	-	-	-	-
1934	4	-	-	2	16/24	-	-	-	-
1935	4	-	-	-	-	-	-	1	16
1936	4	-	-	-	-	-	-	1	16

Ultimul număr al revistei care se găsește la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca este IX, 1936, nr. 1-4 și nu cunoaștem motivele pentru care „Conductor Tehnic” nu mai apare în continuare, deși „Uniunea” va funcționa până în anul 1943.

⁹¹ Vezi: Arpad Schreiber, Criza cărbunelui, I, 1928, nr. 2, p. 1-2; Idem, Neglijarea mineritului metalic, II, 1929, nr. 1, p. 1-2; Ștefan Tomuța, Înființarea unei stațiuni experimentale de cărbuni, II, 1929, nr. 2-3, p.1; Vladimir Melenciuc, Războiul chimic și apărarea, III, 1930, nr. 2-4, p. 1-5; P. Protopopescu, Orientarea profesională, IV, 1931, nr. 3-4, p. 1-3; Arpad Schreiber, Vâlva minei, VI, 1933, nr. 3-4, p. 1-3.

⁹² Pe lângă cele trei publicații pe care le prezentăm, au mai apărut: Buletinul oficial școlar al județului Hunedoara (aprilie 1933 - septembrie 1935), ce a inserat în paginile sale adrese și note circulare ale Revizoratului școlar și ale Comitetului școlar județean; Învățătorul de mâine, revistă editată de Școala normală de băieți Deva, sub conducerea prof. dr. N. Apostolescu. A avut o singură apariție (nr. 1, 2, 3, decembrie 1938 - martie - iunie 1939) și revista s-ar fi putut constitui într-o publicație chemată să formeze pe cei care mai apoi puteau publica în „Plaiuri Hunedorene”.

învățământului primar și totodată a ținea în curent corpul didactic primar din acest județ cu tot ceea ce îl interesează”⁹³.

2. Buletinul pedagogic al Inspectoratului Școlar primar județean Alba și Hunedoara. Va apărea în patru numere, între 1 mai și 15 iunie 1935, la Tipografia „A Hirsch” din Deva. Va fi de fapt un show-man a învățătorului Mihai Butoiu – redactor și administrator – de la Școala de aplicație de pe lângă Școala normală din Deva și scoate în evidență calitățile de publicist și de pedagog a acestui talentat dascăl care va ajunge, mai apoi, profesor la Școala de aplicație din București. Dar talentul și calitatea scrierii nu au fost suficiente și revista va dispărea repede (nr. 4, 15 iunie 1935), pentru că neavând un sprijin material și logistic eficace nu va reuși să supraviețuiască.

Cea mai valoroasă rămâne revista, „*Plaiuri Hunedorene*”, subintitulată „*Organ de cultură profesională și generală*”. Va apărea – în general în 32 de pagini, plus cele 4 pagini de copertă, în numere simple, duble, triple și cvadruple - din septembrie 1930 și până în aprilie 1944, deci timp de aproape 15 ani, în 148 de numere⁹⁴. Fapt important, din cei aproape 15 ani de apariție, timp de 12 ani revista a fost redactată și administrată de învățători din Valea Jiului. A fost revista „Asociației Corpului didactic primar din județul Hunedoara”, necesitatea apariției sale fiind hotărâtă la adunarea generală din ianuarie 1930; urma să fie susținută prin abonarea obligatorie a celor peste 800 de învățători din județul Hunedoara⁹⁵. Va avea un rol, din păcate prea puțin cunoscut, în educarea și formarea multor generații de învățători.

Aflată în toată perioada apariției sale sub conducerea unui comitet de redacție, format din învățători, membri ai „Asociației”, revista apare între septembrie 1930 - iunie 1931 la Deva, în tiparul „Tipografiei Județene”, redacția și administrația fiind la Școala primară Simeria, de unde provenea și președintele „Asociației”, învățătorul Sabin Jula. Începând cu anul II, nr. 11, septembrie 1931, redacția și administrația se mută la Petroșani, redactor fiind un înimos institutor, Alexiu David, dascăl și apoi director la Școala nr. 1 Petroșani, iar administrator, învățătorul Gh. Ittu, de la Școala primară Aninoasa. Revista începe să se tipărească acum la Tipografia „Jiul Cultural” din Petroșani; de la anul III, nr. 31-32, septembrie - octombrie 1933 și până la anul X, nr. 9-10, mai - iunie 1940 se tipărește la Institutul de Arte Grafice „Nicu D. Miloșescu” din Târgu Jiu, „o instituție românească, veche și cu frumos renume”, cum apreciază redacția revistei „Plaiuri Hunedorene”; între anul XI, nr. 1-2, septembrie - octombrie 1940 și anul XIV, nr. 8-10, octombrie - decembrie 1942 se tipărește la „Tipografia Românească” din Deva; între anul XV, nr. 1-3, ianuarie - martie 1943 și până la final (anul XVI, nr. 1-4, ianuarie - aprilie 1944) se va tipări la Tipografia „Astra” din Deva, tipografie aflată în incinta Liceului „Decebal” Deva.

În acest timp se produc unele modificări și în conducerea revistei. Din septembrie 1939 (X, nr. 1), redacția se mută la Aninoasa, având doi redactori: Alexiu

⁹³ Revista învățătorilor și învățătoarelor din județul Hunedoara, I, 1927, nr. 1, p. 1.

⁹⁴ „Plaiuri Hunedorene” – număr de apariții anuale

Tabel nr. 5

An	Total numere	Din care				An	Total numere	Din care			
		simple	duble	triple	cvadruple			simple	duble	triple	cvadruple
1930	4	4	-	-	-	1938	12	8	-	-	1
1931	10	6	2	-	-	1939	9	2	-	1	1
1932	10	2	4	-	-	1940	12	-	6	-	-
1933	10	8	1	-	-	1941	10	6	2	-	-
1934	12	8	-	-	1	1942	9	-	3	1	-
1935	12	8	-	-	1	1943	10	-	2	2	-
1936	12	9	-	1	-	1944	4	-	-	-	1
1937	12	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-

⁹⁵ Plaiuri Hunedorene, I, 1930, nr. 2, coperta III.

David și învățătorul Mihai Bogza, directorul Școlii primare din Aninoasa. Alexiu David demisionează de la conducerea revistei începând cu anul XII, nr. 3-4, noiembrie-decembrie 1940, când răspunzător de editarea revistei este desemnat Iosif Demea, învățător la Deva. Alexiu David va reveni la conducerea revistei, ca director, din anul XIV, nr 5-6-7, mai – iunie - iulie 1942 și până la final, redacția mutându-se din nou la Petroșani.

Ce au urmărit cei care au hotărât să-și consacre energia și o parte a timpului lor într-o întreprindere de acest tip, se poate deduce din articolul inaugural, intitulat „Gândul nostru”, și în care se afirmă că „lupta noastră se dă pentru cea mai sfântă cauză: înălțarea școalei, pentru a deveni o armă puternică și sigură în mâna poporului român, în străduințele lui de „înspre mai bine”. Noi învățătorimea avem de îndeplinit un greu apostolat în satele noastre bântuite de analfabetism, măcinate de boli și alcoolism. În această luptă „Plaiuri Hunedorene” trebuie să fie farul care să ne lumineze calea. Dorim să fim tribuna liberă, în care să se frământă toate problemele școlare și să se concentreze toate energiile în lupta pentru dobândirea unei existențe mai omenești”⁹⁶.

Plecând de la aceste comandamente afirmate, revista s-a consacrat prin câteva elemente definitorii:

- s-a permis celor care au scris în paginile revistei exprimarea liberă a opiniilor, publicându-se concluziile unor experimente pedagogice, sau puncte de vedere care ieșeau din tiparele timpului;

- s-a permis contraargumentul, dar nu și polemica neprincipială, redacția revistei ferindu-se a se implica sau a intra în polemici sau discuții sterile;

- s-a promovat conciziunea, cu articole scurte, iar atunci când erau de o mai mare întindere se publicau în serial;

- nu transpare din paginile revistei, cel puțin manifest, vreo înregimentare politică, în principal a redactorilor, preocuparea principală fiind axată pe problematica școlii și a procesului instructiv - educativ, pe afirmarea rolului învățătorului în comunitatea în care trăia; sunt evidente însă încercările de a răspunde comandamentelor fiecărei perioade;

- a existat o preocupare asiduă pentru răspândirea revistei în tot județul și în afara acestuia; revista „Plaiuri Hunedorene” va fi tipărită, la început, în 1000 de exemplare, apoi în 750, fiind abonați la ea, din oficiu, toți învățătorii, membri ai „Asociației Corpului didactic primar din județul Hunedoara”⁹⁷;

- revista va fi scrisă de redactorul său, dar mai ales de corespondenți - învățători și profesori - din județul Hunedoara sau din alte zone ale țării; revista va prezenta permanent lista colaboratorilor ce au scris în paginile sale, numărul lor depășind cifra de 100. Dintre aceștia, unii au scris ocazional, sau 1-2 articole, dar mulți au publicat foarte des, venind cu contribuții interesante la îmbogățirea tematicii și conținutului revistei.

Problematica abordată poate fi sintetizată, așa cum a încercat și Mihai Bogza, în articolul, „Către cititori”, din septembrie 1939⁹⁸. Se considera că revista abordează următoarele elemente: 1. psihologie, pedagogie, metodică, pedologie; 2. încercări literare; 3. probleme profesionale ale cadrelor didactice; 4. încercări monografice: școli, comune, ramuri economice etc.; 5. recenzii; 6. realizări practice ale cadrelor didactice; 7. cronică; 8. partea oficială.

⁹⁶ Ibidem, I, 1930, nr. 1, p. 3.

⁹⁷ În Ibidem, III, 1932, nr. 21-22, p. 56, se arată că în anul școlar 1931 - 1932 fiecare număr al revistei a apărut în câte 1000 de exemplare; în, Ibidem, IV, 1933, nr. 31-32, p. 52, se arată că în anul școlar 1932-1933 revista s-a tipărit în 750 de exemplare, iar numărul abonaților a fost de 697: cadre didactice din județ - 634; cadre didactice din afara județului - 1; școli primare din județ - 1; școli primare din afara județului - 1; alte persoane sau instituții - 35; schimb cu alte reviste-25. Vezi și, Ibidem, VII, 1937, nr.75, p.16-18.

⁹⁸ Ibidem, X, 1939, nr. 1, p. 2.

1. În prima categorie putem integra încercările făcute de învățători și profesori, mai ales de la Școala normală și de la Școala de aplicație din Deva, de a aduce contribuții interesante la explicarea unor tendințe manifeste în școala modernă, mai ales în sensul școlii active și al centrelor de interes; sunt prezentate modele de activități, plecând de la anumite principii: principiul cooperăției, principiul autonomiei, principiul școlii-cetate etc., care aplicate, pot dezvolta la elevi obișnuințele conducerii democratice, atât de necesare într-un stat modern⁹⁹.

Este cuprinsă, de altfel, prin luări de poziție sau prin prezentarea unor lecții practice¹⁰⁰, toată problematica metodică-didactică pe care școala primară o are în vedere. În acest sens sunt prezentate lecții practice-model, ținute la Școala de aplicație, plecându-se de la principiul, formulat în prima lecție, și anume, că aceasta poate fi de un real folos pentru mulți învățători, dar că nu se încearcă impunerea neapărată a unei anumite metode.

2. Există o serie de încercări literare: poezii - unele ocazionale - culegeri de folclor (colinzi, obiceiuri), lucrări în proză, multe cu tâlc, cu un substrat pedagogic pronunțat¹⁰¹.

Sunt prezentate note de călătorie în străinătate, ca și din diferite excursii în țară¹⁰²; sunt publicate, aproape în fiecare număr, la rubrica „Luminițe”, citate din oameni celebri, povește etc., texte care puteau fi folosite în activitatea la clasă.

3. Există un capitol închinat locului și rolului dascălului în viața societății, în general, al localității în care își desfășoară activitatea, în special. Se evocă greutățile pe care le întâmpină învățătorimea: neplata salariilor în perioada guvernului Iorga - Argetoianu (aprilie 1931- iunie 1932), neînțelegerea de către autoritățile locale a problemelor școlii - clădiri, dotare, salarizarea învățătorilor, acordarea loturilor agricole etc., dar sunt, în același timp, o serie de articole care scot în evidență poziția dascălului în lumea satului, rolul său în procesul de educație al copiilor, în culturalizarea comunităților în care își desfășura activitatea.

De exemplu, în articolul intitulat „Cercurile culturale”, din decembrie 1930, se arată că în cadrul acestui gen de activitate se pot ține o serie de conferințe publice pentru locuitorii satelor, ținta lor finală trebuind să fie „nu un număr mare de cărțurari în sat, ci un număr însemnat de case țărănești cu călimare și cărți”, iar subiectele să abordeze teme variate: legende locale, legende istorice, datini și credințe, femei model, oameni aleși, economie, geografie etc.¹⁰³.

În același timp, prin publicarea unor intervenții pe diferite aspecte pedagogice, prin lecții model, prin recenzii făcute unor cărți de pedagogie, literatură, istorie etc., prin

⁹⁹ Exemple: Pavel Popescu, Realizări practice în legătură cu școala activă, I, 1931, nr. 9-10, p. 36-39; D. I. Băgescu, Intuiția în școala primară, II, 1931, nr. 14, p. 14-15; V. Rusu, Corespunde școala actuală principiilor școlii active?, II, 1932, nr. 17-18, p. 12-14; Emilian Tetileanu, Aplicarea principiului „scop și mijloc” în învățământ, III, 1933, nr. 28, p. 29-31; Oct. Dubenschi, Metoda „centrelor de interes” și aplicarea ei în învățământul primar, IV, 1934, nr. 39, p. 15-18; C. Sporea, Psihologia experimentală și pedagogia experimentală, V, 1934, nr. 41-44, p. 4-5; Gh. Ittu, Despre cooperare în școala primară, V, 1934, nr. 45, p. 12-16 etc.

¹⁰⁰ Vezi articolul, O lecție practică, I, 1930, nr. 3, p. 3 și urm.

¹⁰¹ Exemple: xxx, Colinde culese din comuna Sâncraii, județul Hunedoara, XIII, 1941, nr. 2, p. 12-14; Em. Diaconescu, Trăsături psihologice caracteristice în literatură noastră poporană, XIII, 1941, nr. 3, p. 11-19; xxx, Strigături culese din comuna Livezeni, județul Hunedoara, XIII, 1941, nr. 6, p. 16; Al. Tomiță, Învățătorul, XV, 1943, nr. 9-10, p. 16-24 etc.

¹⁰² Exemple: Alexiu David, Impresii din excursia pedagogică prin Germania, I, 1931, nr. 9-10, p. 13-17 și urm.; C-tin I. Barbone, Impresii dintr-o excursie în Munții Sebeșului, III, 1932, nr. 21-22, p. 43-48; xxx, Prin județul Hunedoara, VII, 1936, nr. 68, p. 10-11; I. Demea, Impresii din străinătate, VIII, 1937, nr. 82, p. 105-108 etc.

¹⁰³ Exemple: xxx, Legenda cetății Crivadia, V, 1934, nr. 45, p. 27-28; Victoria Chișcan, Obiceiuri de Sf. Paști la români, XIII, 1941, nr. 4, p. 11-12 etc.

semnalarea apariției unor cărți și publicații¹⁰⁴, se face un serviciu învățătorilor, convingându-i de necesitatea de a se informa, de a încerca să inoveze, constructiv, în folosul formării copiilor.

4. Va propune cadrelor didactice o preocupare inedită, dar benefică în planul cunoașterii: realizarea de monografii ale unor localități, școli, a unor ramuri economice (de exemplu pentru cărbune), revista lansând un premiu de 1000 de lei pentru cea mai bună monografie¹⁰⁵. Nu a fost chiar o întrecere, dar benefic a fost faptul că s-au putut publica în paginile revistei, monografiile Văii Jiului, ale localităților Simeria și Aninoasa, o retrospectivă a industriei carbonifere etc¹⁰⁶.

5. S-au publicat, aproape în fiecare număr, recenzii la cărți și reviste aparținând domeniului pedagogiei, dar nu numai¹⁰⁷.

6. Spre cinstea lor, iar unii au ținut să-și prezinte experiența și rezultatele, mulți învățători au căutat să suplinească lipsa endemică de material didactic, prin realizarea de biblioteci școlare - folositoare și pentru ceilalți locuitori, a unor muzee școlare - este adevărat eterogene ca material, dar folosind bine scopului propus, au creat loturi școlare, au înființat crescătorii pentru iepuri și viermi de mătase, întreținute cu elevii, au creat observatoare meteorologice.

Dascălii au fost implicați într-un curent ce cuprinsese societatea românească, mai ales în anii '30 ai secolului al XX-lea, acela al edificării de școli în fiecare localitate, revista „Plaiuri Hunedorene” prezentând aceste realizări¹⁰⁸.

Revista „Asociației corpului didactic primar din județul Hunedoara” va milita și va susține realizările în plan social: crearea unui „Fond de ajutorare”, în caz de boală sau pentru înmormântare; a „Băncii învățătorilor” din județul Hunedoara; edificarea unei case de odihnă pentru învățători în comuna Vața etc¹⁰⁹.

7. A existat permanent în revistă un număr de pagini consacrate știrilor, mai ales a celor care vizau problemele generale ale învățătorilor, dar și altele de interes general¹¹⁰.

8. Va exista partea oficială: prin intermediul revistei, Revizoratul școlar transmitea învățătorilor și comitetelor școlare problemele care urmau a sta în atenție sau trebuiau rezolvate; erau precizate datele susținerii examenelor de înaintare, rezultatele acestora; se publicau posturile vacante existente în județ¹¹¹.

Va exista preocupare pentru oglindirea activității oficiale a învățătorilor, a „Asociației”, publicându-se cronică manifestărilor prilejuite de adunarea generală a

¹⁰⁴ Exemple: Stanciu Stoian, Curente noi în pedagogia contemporană, III, 1933, nr. 26, p. 28-30; Jules Payot, Educația voinței, II, 1931, nr. 12, p. 25-27; Angela Petri, Educația copilului în familie, IV, 1933, nr. 31-32, p. 22-37; Floca Octavian, Șuiaga Octavian, Ghidul județului Hunedoara, VII, 1936, nr. 65-67, p. 23-24

¹⁰⁵ Ibidem, III, 1932, nr. 21-22, p. 61.

¹⁰⁶ Exemple: Victor Solomon, Bogățiile miniere ale României, județului Hunedoara și industriile în legătură cu ele, I, 1931, nr. 5, p. 9-12 și urm.; Pompeiu Hossu - Longin, Industria carboniferă din Valea Jiului, I, 1931, nr. 6-7, p. 30-32; Sabin Jula, Monografia comunei Simeria, V, 1935, nr. 47, p. 9-16; Idem, Monografia Școlii primare din colonia Simeria, V, 1935, nr. 48, p. 11-13; Alexiu David, Din trecutul școlilor din Petroșani, VI, 1935, nr. 53-56, p. 10-19; Mihai Bogza, Ion Marin, Aninoasa, VI, 1935, nr. 57, p. 21-24; Eug. Ghișoiu, Evoluția politică și istorică a Văii Jiului, XIV, 1942, nr. 3-4, p. 12-17 etc.

¹⁰⁷ Supra, nota 12.

¹⁰⁸ Vezi, VII, 1936, nr. 68, p. 6-7.

¹⁰⁹ Exemple: A. A., Pentru Banca învățătorilor hunedoreni, II, 1931, nr. 11, p. 12-13; I. I. Mânduc, Să înființăm „Banca învățătorilor”, II, 1932, nr. 15-16, p. 21; xxx, Fondul de ajutorare, III, 1933, nr. 28, p. 24-27 (vezi, „Regulamentul”, IV, 1933, nr. 33, p. 25-26); V, 1934, nr. 45, p. 32 (Despre constituirea „Băncii”); Aurel Colfu, Casa învățătorilor hunedoreni, IX, 1939, nr. 96, p. 163-165 etc.

¹¹⁰ Exemple: M. Bogza, Atitudinea școlii față de curentele sociale și politice, IV, 1934, nr. 39, p. 12-14; Al. David, Viitorul învățătorimii române, VII, 1937, nr. 71, p. 1-4 etc.

¹¹¹ Vezi: I, 1931, nr. 8, coperta III; VII, 1937, nr. 71, p. 33; VII, 1937, nr. 72, p. 26 etc.

învățătorilor, sesiunile cercurilor învățătoresți, materialele metodice prezentate cu aceste prilejuri etc¹¹².

Credem că prin longevitate și prin vasta problematică abordată, revista „Plaiuri Hunedorene” a răspuns scopului pentru care a fost creată, fiind un factor important, nu numai în propagarea imaginii dascălului, ci și în formarea morală și profesională a acestuia.

Am încercat să creionăm o imagine a presei românești din Valea Jiului în perioada interbelică, căutând în acest fel să scoatem în evidență contribuția acesteia la procesul general de dezvoltare al acestei puternice zone industriale a țării, cu o populație eterogenă și o problematică de o mare diversitate și complexitate. Ea rămâne o oglindă a realităților Văii Jiului, dar și o sursă importantă de informație pentru cei care ar dori să aprofundeze aspectele evoluției regiunii în perioada interbelică.

LA PRESSE ROUMAINE DE LA VALLÉE DU JIU DANS LA PÉRIODE D'ENTRE LES DEUX GUERRES MONDIALES

Résumé

La presse a joué un important rôle dans la soutenance de la démarche culturelle, des essais d'éducation de la population de la Vallée du Jiu dans l'esprit de l'amour pour les valeurs perennantes de la société roumaine, en général, d'espace géographique de la Vallée du Jiu, en particulier, pour l'information quotidienne sur les réalités locales et du monde entier.

Dans la Vallée du Jiu on peut parler, surtout après la première guerre mondiale et jusqu'à nos jours d'une continuité des milieux d'information publiées.

La presse de la Vallée du Jiu, de la période d'entre les deux guerres mondiales, a eu une importante contribution dans le processus général du développement de cette puissante zone industrielle du pays, avec une population hétérogène et une problématique d'une grande diversité et complexité. Elle restera une image vivante de la réalité de la zone de la Vallée du Jiu et aussi une importante source d'information pour ceux qui veulent approfondir les aspects d'évolution de la région dans la période d'entre les deux guerres mondiales.

¹¹² Exemple: xxx, Adunarea generală a învățătorimii hunedorene la Simeria, IV, 1933, nr. 31-32, p. 16-18; Gh. Ittu, Congresul învățătorimii transilvănene, V, 1934, nr. 41-44, p. 16-22; Florian Stănică, Cercurile culturale: școale de experimentare, V, 1935, nr. 51, p. 16-19; xxx, Trei importante congrese învățătoresți, VII, 1936, nr. 65-67, p. 20-21; xxx, Statutul Asociației Generale a Învățătorilor din România, VII, 1937, nr. 73, p. 22-26; M. Bogza, Noua organizare a cercurilor culturale, IX, 1939, nr. 95, p. 101-104 etc.